

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL X No. 18
27 APRILIE 1930

În acest număr: Școala dăruirii de Octavian Goga; Reforme de Octavian Prie; Regele Ferdinand de I. Lupaș; Intrarea Americii în războiu de V. P. Râmniceanu; Probleme bănățene de Iosif Nemoianu; Cronica politicii externe: Situația din Polonia de V. P. R.; Cronica politicii interne: A vorbit Csicsó, Vornicul pădurilor din Ardeal de Alexandru Hodoș; Gazeta rimată: Necesități igienice de Păunașul Codrilor; Insemnări: Se apropie furtuna, Sensibilitate tocită, Congresul „Astreii” la Sibiu, Se trezește lumea din beția demagogiei, O cugetare politică dela Bădăcini, „Cuvântul poporului”, etc. etc.

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: STR. REGINA MARIA No. 35

32 PAGINI

UN EXEMPLAR 10 LEI

Țara Noastră

Școala dărâmării

E, în adevăr, cu totul neobișnuită educația cetățenească făcută lumii noastre sub oblăduirea actualului guvern.

De-un an și jumătate asistăm la o viață de stat ieșită din orice făgaș al vechilor tradiții, la nesocotirea consecventă a ordinii consacrate, și în materie politică și sub raport moral. Tot ce s'a fixat aici în așezarea de stat a României moderne de-o jumătate de veac și mai bine s'a dat peste cap acum. D. Iuliu Maniu și ceata lui, de când a fost lăsat la stăpânirea țării, călcând orice principii de continuitate cu trecutul, a dat la o parte tabla valorilor și-a împământit apucături stranii, necunoscute încă în istoria guvernărilor de până-acum. Totul s'a diformat, totul s'a strâmbat sub ocrotirea acestor nou-veniți, noțiunile de ieri sub porunca lor au căpătat un aspect când ridicol, când nesfârșit de trist. Dela rostul de ministru, așa cum s'a desenat el în mintea generațiilor anterioare după vremea îndelungă în care s'au perândat atâția fruntași la cârma statului, și până la logica interioară a celui mai neînsemnat fapt politic, actualii deșinători ai puterii au alterat totul în mintea deaproapelui. O grozavă dărâmare rămâne în urma acestor copite sălbatice, care au dat busna într'un vechiu adăpost al cerebralității.

Indrăznesc să afirm, că năvala de primitivi ai Blajului de azi e pentru consolidarea noastră de stat o rețetă de distrugere, a cărei perfectă analogie cu *tabula rasa* din Rusia e evidentă la tot pasul. Dacă veși cerceta paralel cele două dărâmări, îndrumate după un

program de guvernământ impus dela centru, veți vedea că se aseamănă și în mobilul și în efectele lor. Examinând însă lucrurile cu atențiune, veți remarca imediat superioritatea iconoclaștilor din Moscova față cu proștia calpă a agramașilor noștri. Bolșevismul în definiție e o doctrină refuzată de conștiința noastră, dar clădită cu scrupul teoretic din diverse justificări economico-sociale, câte vreme rățoilele d-lui Madgearu sau falșurile jezuitice ale holțeiului dela Bădăcini n'au fost trecute niciodată prin filtrul abstracțiunii și nu au altă explicație decât dorul de-a se crampona la putere pentru meșchine interese de tarabă. Unde mai pui, rezonul moral al atâtor adepți ai lui Lenin, care în frunte cu magistrul lor, se știe, au suferit persecuții și-au luptat cu prețul existenței pentru a-și smulge biruința crezului detestat de noi, câtă vreme porodițele consistorului dela Blaj au intrat de-a gata peste cadavrul atâtor mucenici la conducerea unei țări, pe care n'au dorit-o niciodată.

Firește, ca toate perversitățile omenești, își are și acest val de imbecilitate cheia lui.

Cam două sunt pricinile de căpetenie care lămuresc ne mai pomenita prăvălire dela noi. E mai întâi groaznica stârpiciune intelectuală în care s'au clocit aceste figuri de carnaval. Luați-i pe rând, astăzi după ce-i cunoașteți, și cântăriți cu ce bagaj a descins fiecare pe arenă. Intrebați-l pe șeful lor, pe dulcele Loyola de pe Târnavă, cam ce-a împlinit el până la vârsta actuală de aproape sexagenar? Veți vedea *nimicul* absolut și prompt pretulindeni în călcăiele lui! Despicați ori-ce frază din interminabilele „expozeuri“ cu care-și întreține partizanii și veți băga de seamă că lipsesc și sâmburii și miezul de după aceste coji ieșite la soare. A rostit el vreodată o apostrofă care să surprindă, a împărechiat două vorbe care să rămâie? Pe deăinețregul retorică leșinată de amvon provincial, odioasă maculatură anahronică. Cum vreți, ca de subt aripile unei asemenea inteligențe să iese pui de vulturi? E un cor de barbari care s'a năpusit aici, fără alte pretenții decât ale stomacului torturat de-o străveche foame. Soarta însă vrea să complice nenorocirea, prin faptul că șleahța asta s'a zămislit subt zodie străină și duhul pe care-l respiră e cutropit de impurități exotice.

Iată a doua pricină, deadreptul tragică în consecințele ei! Biata Românie, care în prima perioadă a reintegrării hotarelor ar avea nevoie de spiritul conducător al unui naționalism organic, a ajuns la cheremul unor umili tributarai ai maghiarismului disolvant. Budapesta îngenunchiată de batalioanele noastre se răzbună perfid azi, trimițân-

du-și foștii ei locatari în palatul Cantacuzino de pe calea Victoriei! Unii având povața sângelui unguresc care le bate în vine, alții făpturi periferice îmbibate de străinism, dau o înfățișare bizară aparatului nostru de stat, foarte asemănătoare cu atmosfera ocupanților nemți de pe vremea războiului, minus, se'nțelege, civilizația lor. Din această îmbinare a prostiei cu-o notă cum am zice extra-teritorială, se înfiripă cortegiul cofidian al multelor mizerii care se revarsă asupra țării! De-aici se desfac gafale fără număr, ereziile înfricoșate, pălmuirile moralei publice și întunecatele crime de stat, de care ne poticnim la ori-ce răs-pântie. Zece ani toate guvetnele țării n'au făcut atâtea încurcături, câte recoltează într'o singură săptămână dioscarii Vaida-Maniu, îndrumând, cum ziceam, educația cetățenească spre limanuri nebănuite încă. Istoriograful de mâine al acestei epoce posomorâte va avea mult de furcă până va putea să explice posterității paradoxul, cum un popor de oameni deștepți a putut trăi sub un regim acefal, și cum, dacă nu altcineva, măcar pietrele din caldarâmul Bucureștilor nu s'au mișcat, ca să-l curme mai degrabă, scăpând sclipitoarea minte românească de-un sângeros blam de fiecare clipă...

Fără a căuta să adun aici într'un mănunchiu pomelnicul cât de sumar al catastrofelor ce s'au abătut din preajma d-lui Iuliu Maniu, nu pot încheia tristele constatări fără a atrage atenția oamenilor cinstiți că în haosul în care am intrat orice zi își are pacostea ei. *Nulla dies sine linea*, clarissimi canonici dela Blaj! Ar fi un mare serviciu făcut țării, dacă s'ar apuca cineva [să ne dea într'o înșiruire cronologică toate abaterile dela linia bunului simț cu care ne-a dăruit fătul plăpândeii noastre „democrații“. Punând în circulație acest *Că-lindar al prostiei*, opinia publică ar avea la îndemână un antidot împotriva zăpăcelilor viitoare.

Să atingem în treacăt grămada recentă a celor două săptămâni din urmă, ca să nu fim învinuiți de exagerare. V'aduceți aminte de conflictul cu armata. Trei generali, conducători ai oștirii, au fost siliți de un membru al guvernului să-și demonstreze în mod public disolidarizarea lor. Ori-ce judecată în bună rânduială, își zicea pe drept cuvânt: acum s'a isprăvit! Ați văzut soluția: d-l Maniu prea slab, ca să se declare pentru armată și prea slab, ca să se declare pentru partid. A bătut, deci, în retragere pe ambele fronturi. Consecința: a plecat și ministrul de război, a plecat și d-l Stere. La trei zile a venit rușinea cu invalizii, neînchipuita turpitudine cu bătaia schilavilor desrobitori! Imediat s'a produs încarcerarea studenților universitari. Nici nu s'a uscat la gazetă cerneala care a înregistrat

aceste bafjocuri, și în pragul Paștilor Tiberiu Vornic, cumnatul guvernului și al înaltului său protector, s'a dat jos din aeroplan cu ouă roșii pentru toți. A doua zi d-1 Ștefan Csicsó-Pop, președintele Camerei, probând și de astădată, — ceiace noi am spus totdeauna, — că e foarte mult Csicsó și foarte puțin Pop, s'a pomenit cuvântând *ungurește* în consiliul județean dela Arad, în stupoarea întregii lumi românești și consternarea mută a ungarilor din țară...

În câteva cuvinte, iată ce-a dat la iveală în două săptămâni ilustra societate.

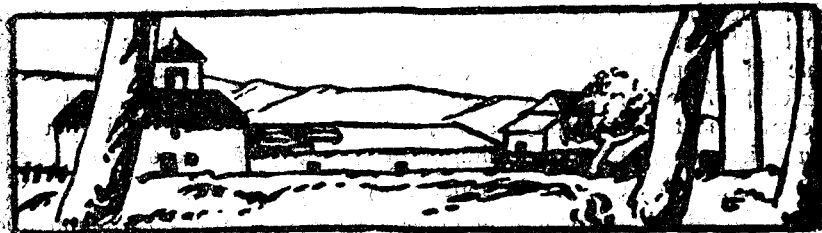
Analizați fiecare fapt în parte și veți vedea că aveți de toate! Una din aceste penibile disonanțe morale, grave perturbări ale ordinii politice din țară, ar fi fost deajuns ca un guvern în împrejurări normale să se fi rostogolit în neant pentru a salva astfel prestigiul capului de stat care nu poate admite nici o știrbire. Aici însă situația e mai puțin simplă și analiza noastră trebuie oprită pentru moment, fiindcă se pune chestiunea: Trăim noi oare în *împrejurări normale* și avem noi peste tot *cap de stat*, care în exercițiul conștiinței prerogativelor sale ar salva și interesele și obrazul neamului?

Sunt, vedeți, probleme mult mai grave și mai pasionante decât năvală proștilor!

Să punem, deci, punct de astădată.

Un lucru însă să se știe limpede de toată lumea: *Tăcerea noastră e pe isprăvite și întrebările care sunt pe drum se vor înfige odată mai adânc și mai dureros decât cușitele în conștiința celor meniți să poarte suprema răspundere pentru rușinea țării...*

OCTAVIAN GOGA

Reforme...

S'a făcut un obicei, ca fiecare ministru de instrucțiune să-și inaugureze activitatea prin o serie de reforme, care toate să aibă o preastrigătoare notă personală. De zece ani încoace întreaga noastră legislație școlară geme sub această tiranie individualistă, care își urmează neturburată cursul înainte, fiindcă la noi personalitatea ministrului este încă prea uriașă, iar disciplina de partid prea sfidătoare, decât ca o sănătoasă opinie publică să poată prinde rădăcini și să aibe curajul de a se împotrivi cel puțin aberațiilor de mână întâi, mai cu seamă în ce privește școala și cultura națională.

Suntem prea obicinuiți, ca titularii ministerului de instrucțiune să meargă atât departe cu credințele, pasiunile, capriciile lor, încât astăzi lumea este dela început edificată, ce turnură are să ia învățământul în fața personalității noului ministru, care e român sau grec de origine, e profesor de filosofie, de matematici, de gimnastică, a făcut școală ca lumea, sau a venit la examene în particular numai. Am avut astfel celebra reformă a filosofizării învățământului secundar, fiindcă ministrul era filosof, și evident trebuia ca și școala să se transforme după chipul și asemănarea sa. S'a introdus limba greacă în învățământ, când aiurea a fost eliminată de mult, s'au redus anii de școală secundară la șapte, fiindcă ne credeam mai deștepti decât restul Europei, și am introdus anul preparator, ca se rămână de pomână. Ca încheiere am descentralizat administrația școlară, ca astăzi să o centralizăm și mai cumplit, dar de data aceasta la Cluj și nu la București.

Iar ca program pentru ziua de mâine ni se zugrăvește spectrul așa zisului anul de bacalaureat, o altă specialitate românească, încât stă lumea și privește incremenită la noi.

Așa am ajuns cu biețele probleme școlare în Țara Românească. Se cutremură și ele de câte ori reformatorii noștri încearcă să le

introducă în viața publică. Pe aiurea, prin alte țări, mai e cel puțin o tradiție, mai sunt linii mari, pe care se aștern normele de viață ale unui popor, noi însă suntem prea de tot improvizați. O singură excepție a fost în cei zece ani de istorie recentă: d. P. P. Negulescu. Păcat, ca reformele sale sănătoase nu au putut răsbi cu urgia vremii, care a pus prea de timpuriu capăt guvernării noastre din 1921.

Dar să ilustrăm cele spuse de noi cu câteva exemple.

Ministrul instrucțiunii a pregătit încă din primăvara anului trecut un proiect de lege privitor la o reformă a învățământului universitar. În acest proiect ministrul se ocupă și de Academii comerciale din București și Cluj, pe care le ia sub jurisdicția sa, decrefând și învățământul comercial superior ca aparținând Universității. Ministrul oscila numai dacă Academii vor forma la Universitate o facultate economică aparte, sau urmează să constituie una din cele trei secții dela facultatea de drept. Un fapt rămânea însă definitiv stabilit, că ambele Academii trec la ministerul instrucțiunii, căruia Academia din Cluj îi aparținea dela început, în felul cum a fost preluată dela statul unghuresc.

La câteva luni după acest proiect, fără să fi bănuț cinea și fără vreun preaviz oarecare, fiindcă bineînțeles e vorba de o fundamentală schimbare de sistem, ne pomenim la Cluj cu un inspector al ministerului de industrie și de comerț, care ne înștiințează, că a venit în vederea preluării Academii de comerț din Cluj și trecerii ei dela ministerul de instrucțiune la cel de industrie și comerț. Alte amănunte nu ne-a putut spune. Atâta doar, că trecerea s'a făcut în baza unei scrisori a ministrului de instrucțiune, care e prea încărcat cu atâtea feluri de școli și ar dori să mai scape de unele...

Am rămas complet nedumeriți, fiindcă asemenea motive nu erau suficiente pentru ca să poată converti un ministru depe calea pe care a apucat în proiectul din primăvară, mai ales că ministrul în schimb a primit Politehnica din Timișoara, tot un învățământ de științe aplicate. Dar nu putea fi vorba nici de motive de descentralizare a învățământului universitar. În cazul acesta ar urma, ca facultatea de medicină se fie trecută la ministerul sănătății publice, cea de drept la justiție, Politehnica la ministerul muncii, și atunci ce nevoie mai e de ministerul instrucțiunii?

Dar nu de mult s'a trimis celor în drept un alt anteproiect, care omite tot ceea ce s'a cuprins în proiectul din 1929 și, fără să se mai ocupe de Academii comerciale, înștiințează la Universitate toate catedrele dela Academii de comerț, punând lumea într'o și mai mare nedumerire decât până aci.

Va să zică trei atitudini într'un singur an și într'o singură chestiune. Iar din aceste atitudini se poate ceți, ce tocmai dorești. Se va găsi într'acele competența omului de școală, alături de improvisația inerentă situațiunii. Și se va găsi... politica de partid, care se pre-ocupă și aci de osul de ros pentru partizani, pe când vor pleca la vatra părintească.

Și istoria aceasta se repetă de zece ani fără să-i putem prevedea sfârșitul.

În alte țări reformele școlare se fac pentru o viață de om. La noi dela guvern la guvern. Aiurea se ating oamenii de structura școlară numai când se produc mari transformări sociale sau naționale. La noi fiecare partid vine cu bagajul său școlar aparte.

Din aceste pricini nimic statornic aici nu este. Profesorii nu sunt siguri pe diplomele lor, fiindcă un guvern introduce greaca, fizica, geometria, celalalt le suprimă, le reduce, sau le transformă.

Dar nu sunt siguri nici absolvenții liceelor de certificatele lor de absolvire. Străinătatea a refuzat și până aci se recunoască de echivalent bacalaureatul celor șapte clase de liceu românesc cu bacalaureatul apusean și nu admite înscrierea absolvenților noștri în Universitățile de acolo. Iar noi în loc să tragem toate concluziile ce se impun prin o asemenea situație, ne pregătim să înființăm anul de bacalaureat, care să nu fie nici liceu, nici Universitate. În asemenea împrejurări, putem fi siguri depe acum, că viitorul guvern o să ceară celor cu șapte clase de liceu, ca să-și „completeze” studiile liceale la opt, dacă voesc să ajungă la creangă verde.

Ar trebui să amintesc și de cărțile de școală și de editori. O adevărată nenorocire. Magaziile librărilor gem de manuale înlocuite, scoase din uz, rămase fără obiect, în urma suprimării catedrelor. Nimeni nu mai cutează a tipări cărți didactice și toată lumea așteaptă luna lui Octombrie, ca să fie sigură, că nu a căzut guvernul, iar lista oficială a cărților didactice pentru anul acela școlar este definitiv asigurată. Evident, că astfel elevii ajung la manuale de abia pe la Crăciun.

O simplă întrebare: Până când o să mai dăinuiască sistemul acesta păcătos, care duce la completa desorganizare a școlii românești?

OCTAVIAN PRIE

Regele Ferdinand

III.

Sucesiunea lui Ferdinand la tronul României. — Privegherea continuă a Regelui Carol. — Dragostea lui Ferdinand pentru istoria națională. — Căsătoria lui cu Principesa Maria de Coburg. — Alipirea entusiastă a poporului de Moștenitorul Tronului

În timpul acesta unchiul său Carol, înfruntând vicisitudinile unui greu început de domnie, a izbutit să ridice România din umilința vasalității turcești și, participând victorios la războiul ruso-turc, să-și asigure independența și înălțarea la rangul de Regat. Pentru consolidarea statului român modern știa, că este de neapărată necesitate statornicirea unei succesiuni dinastice, care să înlătore din capul locului orice poftă profane de ascensiune spre tronul regal, când acesta s'ar întâmpla să devină vacant.

Regele Carol neavând descendenți direcți, în sensul constituției din 1866 dreptul de succesiune la tron ar fi revenit fratelui său mai mare, Leopold și urmașilor săi în linie bărbătească. Leopold a renunțat însă în favoarea fiilor săi, dintre care cel mai în vârstă Wilhelm urma să devină moștenitorul presumpțiv al tronului României. La 1886 însă renunță și acesta în favoarea fratelui său mai tânăr Ferdinand, care fu declarat cu trei ani în urmă moștenitor al tronului. Mulțumind prin o scrisoare trimisă din Cannes la 27 Martie 1889, Ferdinand

exprimă speranța, că va putea răspunde cu vrednicie încrederii și așteptărilor poporului român. Iar mai târziu venind în țară și participând ca membru, de drept la o ședință a senatului (9 Maiu 1889) făcu promisiunea solemnă, că va căuta să contopească existența sa cu existența țării, promisiune pe care a reușit s'o îndeplinească cu prisosință.

În calitate de moștenitor al tronului, avu fericitul prilej de a face, sub povățuirea și privegherea continuă a unchiului său Carol, cea mai bună școală practică, cea mai folositoare pregătire pentru viitoarea sa misiune monarhică. Pe lângă interesul permanent ce acorda chestiunilor de organizare militară, a urmărit cu atențiune și problemele de ordin politic, economic, social și cultural. Academia română l-a ales între membrii săi de onoare. Mulțumind pentru această distincție, Ferdinand mărturisea (în ședința dela 16 Martie 1890) că a învățat cu drag „frumoasa limbă românească”, pentrucă ea i-a înlesnit „cu noșterea de aproape a literaturii populare, a dafinelor, obiceiurilor, dar mai ales a bogatei istorii a neamului românesc”. Și adăuga: „Iubitul meu profesor, d. Păun, mi-a insuflat neîncetat dragoste pentru istoria națională, încredințat fiind că, spre a putea ști bine, cine e și cât prețuește un popor, trebuie negreșit și mai presus de toate să se cunoască trecutul său. De aceea m'am îndeletnicit a ceti cu multă luare aminte monumentele noastre istorice... Câte lucruri de cel mai mare interes nu am găsit, cu o firească și o iertată mirare pentru mine, în toți cronicarii, dar mai cu seamă în cei doi mai de frunte, Miron Costin și Ioan Neculcea! Cu deosebire Neculcea m'a fermecat, cu limba-i curată, cu stil împodobit, cu icoane pipăite și cu așa de sănătoase povețe. Cele patruzeci și două de cuvinte — cum le numește el — dela începutul cronicii sale sunt ca o galerie de cadre mici, dar cu măiestrie zugrăvite, pe care ochiul nu se mai poate sătura privind-le. Câte chipuri vii, fapte, legende, cugetări înțelepte în fiecare din ele!... Când privesc înapoi la șirul atâtor fapte mărețe, pilde și dovezi vii ale puterilor neamului românesc, cum să nu fiu mândru, că soarta m'a adus în această frumoasă țară, înzestrată cu atâtea daruri și cu mare viitor! Mă voiu sili dar neîncetat a învăța, a mă lumina și a asculta povețe bune, spre a putea fi folositor noii mele patrii, care m'a întâmpinat cu căldură, arătându-mi atâta iubire”...

La sfârșitul anului 1892 s'a căsătorit cu principesa Maria de Coburg, înrudită în linie bărbătească cu dinastia engleză, iar în linie femeiască cu țarul Rusiei. Această legătură, la încheierea căreia au prezidat în primul rând considerațiuni de ordin politic-diplomatic, avea să creeze principelui Ferdinand în scurtă vreme un cămin de viață conjugală, binecuvântată cu 3 fii și 3 fiice. Iar pentru România, Maria de Coburg urma să îndeplinească, cu 22 de ani mai târziu, un rol din cele mai binefăcătoare alături de augustul ei soț. Nu ar fi fost cu putință, în împrejurările date, să-și găsească Ferdinand o mai iscusită tovarășe de viață, nici România o mai devotată Regină de cum a reușit să fie Maria de Coburg în clipe așa de grele și decisive pentru soarta națiunii române.

Tânăra pereche a fost neobosită în năzuința de a cunoaște țara și poporul, de a-i prețui însușirile și comorile sufletești, de a-i cerceta așezămintele străbune și datinele pitorești, deschizând în sufletul lor din an în an loc tot mai larg admirațiunii și entuziasmului, de care amândoi erau cuprinși. Condeiuul iscusit al Reginei Maria a știut să exprime admirația entusiastă în cuvinte ca acestea: „Dela un capăt al României la altul aflii frumuseță: frumuseță a șesului și a muntelui, frumuseță a pădurii și a râului, frumuseță de vaste perspective și de minunate apusuri, frumuseță de culoare și de linie, de viață simplă, de vechi obiceiuri. Și frumuseță și în domeniul cugetării, al poeziei, al simfiriei, al cântecului“. În cursul războiului scria Regina la Iași, talmăcind de sigur și sentimentul Regelui, că nimic nu este în țara aceasta românească pe care să nu-l fi iubit, că mai adânc și decât copiii născuți pe brazda ei s'a împărțășit sufletește cu șesurile ei înfinse, cu nesfârșitele-i drumuri, cu apusurile de soare, cu pajștele-i umede de roua zorilor, cu pădurile-i adânci și câmpiile de grâu copt luminând ca aurul“.

Prin iubirea entusiastă a țării și a poporului, prin nobila stăruință de a se identifica sufletește cu toate aspirațiile neamului românesc, contopindu-și existența — cum promisese principele Ferdinand chiar dela început — cu existența țării, a izbutit moștenitorul tronului să-și deschidă calea spre inima acestui popor bun și primitor. Ca dovadă de atașare sufletească emoționantă a poporului față de viitorul său suveran vom reaminti îngrijorarea profundă a mulțimii de soarta principelui Ferdinand, când acesta se îmbolnăvise greu de tifos, în vara anului 1897. Titu Maiorescu scrie, că în acele împrejurări grele pentru prințul Ferdinand, pentru dinastie și pentru țară „s'a arătat atâta grije în toate straturile sociale, atâta simpatie sinceră cu nesfârșite propuneri de leacuri și rugăciuni, încât, de-odată poporul român, cel cu aparența de nepăsare, s'a dovedit pătruns de un adânc simțământ omenesc și patriotic“.

Alipirea poporului a știut Ferdinand s'o prețuiască și s'o valorifice ca un mijloc de afirmare a sentimentului dinastic, necesar pentru a întări și adânci tot mai mult legăturile între țară și tron. Dar a înțeles în acelaș timp să tragă și concluziile, cari impuneau viitorului suveran datoria de a priveghia, să nu scape nici un prilej potrivit pentru a îmbunătăți soarta și condițiile de traiu ale țărănimii, despre care nu ezita să afirme că trebuie considerată ca temeliea cea mai sigură a întregii noastre alcătuirii de stat. Ferdinand își dădea seama, că situația ei înapoiată sub raportul vieții culturale și strâmtorată în laturea materială până la desnădejdea care izbucni în primăvara anului 1907 în flacărele răscoalei țărănești, nu mai poate dăinui decât cu periclitarea gravă a intereselor statului român. Pentru a așeza pe temelii sănătoase viitoarea dezvoltare a acestui stat, i se înfățișa ca o neapărată necesitate de ordin social, politic și cultural atât o reformă agrară, cât și una constituțională, care să dea poporului dreptul și puțința de a participa real la trebile vieții de stat.

Expediția în Bulgaria 1913 — Izbucnirea războiului mondial — Politica instinctului național — Moartea Regelui Carol — Lupta sufletească a Regelui Ferdinand — Eroismul său: s'a învins pe sine însuși — Convorbirea cu Robert de Flers — Datoria mai presus de toate! — Concepția creștină ca notă caracteristică fundamentală în mentalitatea Regelui Ferdinand — Adevărata figură a unui Rege mare

Înainte de a proceda însă la înfăptuirea acestor reforme importante, datoria de ostaș l-a chemat pe câmpul de luptă, la 1913, ca comandant suprem al oștirii române, care prin expediția sa în Bulgaria a accelerat încheierea păcii dela București, menită să pună sfârșit războiului balcanic, acestui preludiv al războiului mondial.

În vara anului 1914, atentatul dela Serajevo a dat numai un pretext pentru deslănțuirea conflictelor de interese ostile, care timp de câteva decenii, în epoca așa numitei „păci înarmate“, făcuseră vaste pregătiri pentru o răfuială radicală.

Izbucnirea războiului între puterile Triplei Alianțe și între ale Ententei nu putea să lase indiferentă nici dinastia, nici opinia publică a României. Faptul că pe tronul României se găsea un Hohenzollern, servia și la Berlin și la Viena ca temei al speranței amăgitoare, că în cele din urmă forțele armate ale acestei țări vor fi determinate să sprijinească acțiunea militară a Puterilor Centrale. Regele Carol, după aproape jumătate de secol de domnie rodnică, putea să aibă satisfacția de a lăsa urmașului său un Regat pornit pe calea progresului, în toate domeniile vieții de stat, și cu teritorul sporit în sudul Dunării, prin pacea dela București. Era însă neîmpăcat văzând, că nu izbutește să determine factorii politici ai țării la o intervenție armată alături de Puterile Centrale.

În opinia publică românească s'a accentuat chiar dela începutul războiului un curent puternic în favoarea Ententei. Din ciocnirea celor două curente ostile, germanofil și francofil, a rezultat deocamdată deciziunea consiliului de Coroană din 1914 pentru neutralitate provizorie și expectativă armată, ca stadii pregătitoare pentru a face să triumfe, în momentul oportun, politica instinctului național, precornizată cu multă putere de expresiune, în cuvântările răposaților N. Filipescu și T. Ionescu.

Când închise Regele Carol, la 28 Septembrie 1914, ochii pentru odihna de veci, povara celei mai grele răspunderi și lupte sufletești căzu asupra nepotului său, asupra lui Ferdinand, pentru care bătuse atunci ceasul să pășească la îndeplinirea integrală a făgăduinței solemne din 1889 de a-și contopi existența cu a țării. Dintre marii Domnitori ai trecutului românesc nici Mircea, nici Alexandru, nici Ștefan, nici Mihaiu, nici Matei Basarab, nici Constantin Brân-

coveanu n'au avut norocul să lase în locul lor succesori în stare, dacă nu să-i egaleze, măcar să-i apropie în faimă și vrednicie. Regele Carol este, în privința aceasta, până acum unica excepție fericită în istoria noastră națională. Coborând din castelul străbunilor săn dela isvoarele Dunării spre a întemeia Regatul României la gurile acestui fluviu și în Carpați, el a reușit să consolideze aci o dinastie nouă și să creeze, în cursul celor 48 de ani de domnie, o tradiție de ereditate monarhică, în care succesorul său putea să găsească nu numai un sprijin al tronului, dar și o îndrumare categorică, un testament moral-politic impunător prin conștiința neclintită a datoriei de suveran și a devotamentului către țară. Oricât de apăsătoare era povara acestui program moștenit dela întemeietorul Regatului și al dinastiei, Ferdinand a dovedit că are și înțelegerea clară a situației și voința fermă de a învinge toate obstacolele, cari se ridicau formidabile în calea înfăptuirii lui. Lupta, care s'a dat atunci între conștiința datoriei lui de monarh constituțional și între toate legăturile de ordin sufletesc de familie și de rasă, a culminat la sfârșit în hotărârea eroică de a le subordona pe cele din urmă celei dintâi, sacrificând când datoriei de suveran toate îndemnurile ancestrale de rasă și de sânge. Cu un accent de justificată conștiință a valorii sacrificiului său sufletesc, dar și de încredere în viitorul țării, putea să spună Regele Ferdinand cu prilejul consiliului de Coroană din 14 August 1916, care a decis intrarea României în războiul pentru întregirea națională: Sunt sigur că voi învinge, fiindcă am început prin a mă învinge pe mine însumi!

Dupăce tratatul de alianță cu Franța, Anglia, Italia și Rusia fusese încheiat la 4 August 1916, cu 11 zile mai târziu armata română se ivi pe crestele Carpaților să desrobească din subjugarea seculară a „sfintei coroane” ungare și a pajurei habsburgice bicefale, milioanele de Români, cari așteptau cu înfrigurare clipa izbăvirii. Se împlineau tocmai 317 ani, de când oștenii lui Mihaiu Viteazul porniseră pe aceiaș cale a desrobirii, pornire încoronată atunci cu biruință fulgerătoare la început, dar cu dezastrul ostășesc și cu uciderea lui Mihai, la urmă. De astădată însă cursul istoriei avea să fie invers: dezastrul inițial al oștirii române, asupra căreia tăbărâseră cu nestăpânită furie cele mai oțelite divizii germane, austro-ungare, bulgare și turcești, urma să fie preschimbat în cursul celor trei ani de suferințe și sacrificii ale războiului într'o desăvârșită biruință finală, simultan cu biruința decisivă a marilor aliați asupra Puterilor Centrale.

Regele a stat neclintit în vârtejul celor mai grele încercări, fără a șovăii o clipă și fără a regreta pasul făcut pentru întregirea națională-politică a României. Decedatul membru al Academiei franceze, Robert de Flers a redat în panegiricul scris cu prilejul morții Regelui Ferdinand câteva declarații categorice ale acestuia, rostite în cuvinte semnificative, vrednice de relevat tocmai fiindcă ne dau puțința să înțelegem lupta cumplită a unui suflet, care se destăinuia destul de rar.

„În trista dimineață — scrie de Flers — când trupele austro-germane, victorioase pe Argeș, intrau în București, îl revăd (pe Regele Ferdinand) în pragul primăriei din Buzău, cum se îndreaptă spre unul din ofițerii noștri și-l aud:

— Colonele, ai să te întâlnești cu generalul Berthelot?

— Da, Sire.

— Ei bine! Spune-i, te rog, că nu regret nimic și că încrederea mea rămâne neschimbată!

Cele mai grozave nenorociri: înfrângerea, molima, foamea nu izbutiră să doboare hotărârea Regelui, nici să-i inspire vre-o părere de rău.

— Vedeți, binevoi Regele să-mi spună, în cele mai triste zile, oricât ar fi de grele încercările pe care le îndurăm, tot ce am făcut — auziți-mă bine — așa face din nou!

— Stătusem pe gânduri întâi, nu zărisem o vreme, care era adevărata, greaua mea datorie; dar când am căpătat convingerea că România, fiind de rasă și de chemare latină, își are locul alături de Puterile Ententei, că interesul ei, nu interesul provizoriu, ci interesul ei permanent istoric, trebuia s'o așeze lângă aceste popoare, că nesocotind această misiune, ea ar deveni din nou ceea ce fusese timp îndelungat, vasală altei Puteri și că ar renunța la ceea ce constituie mai presus de toată mândria și nobleța unei țări — independența — atunci am găsit un mare sprijin, fiindcă vedeam cu siguranță drumul de urmat. Germanii spun: Germania mai presus de toate... Eu, eu am zis: Datoria mea mai presus de toate“.

Astfel a vorbit și astfel a lucrat Regele Ferdinand, izbutind atât în cursul războiului, cât și în alte împrejurări sbuciumate, la răspântiile tragice, — de care n'a putut să rămână scutit sufletul său de părinte nici în anii din urmă ai vicții — să pună datoria sa de suveran mai presus de orice altă considerațiune.

Aceasta va face, ca personalitatea lui să continue a trăi în amintirea neamului nostru înfășurată în aureola unui mucenic al datoriei, acționând în sens moral-educativ ca un simbol și ca un îndemn de urmat pentru generațiunile cari se succedază. Concepția creștină, din care izvorăște postulatul îndeplinirii datoriei, în orice împrejurări, cu orice sacrificiu, este nota caracteristică fundamentală pentru întreaga mentalitate a Regelui Ferdinand. Aceasta l-a îndemnat să nu dea nici o clipă uitării făgăduința, ce făcuse la 1914 înaintea reprezentanței naționale, că va fi bun Român. Și tot în concepția aceasta, de care era străbătută înțelepciunea lui regală, a aflat izvorul tăriei morale, care l-a ajutat să se învingă adeseori pe sine, ca să poată învinge la vreme de nevoie și pe alții, oricât de puternici și numeroși dușmani i-ar fi fost acești „alții“ lui sau țării, pentru a cărei întregire n'a stat la îndoială să aducă întreg sacrificiul său sufletec.

Răsplata dreaptă a urmat pentru Rege și pentru întreg neamul românesc la sfârșitul anului 1918, când delegația adunării naționale dela Alba Iulia i-a prezentat hotărârea de alipire vecinică a Ardealului, Banatului, Crișanei și Maramureșului la Regatul României, cu care

Basarabia și Bucovina se uniseră ceva mai înainte. Atunci rostea Regele Ferdinand cu satisfacție legitimă următoarele cuvinte: „Infrumoasa sa cuvântare d. Vasile Goldiș a spus astăzi, că unirea tuturor Românilor era o necesitate istorică. Această necesitate a fost înțeleasă de toți oamenii cu inimă patriotică de dincoace și de dincolo de Carpați, delă Nistru până la Tisa. Dar, dacă așa fusese scris în destinele neamului românesc, evoluția istorică avea nevoie de instrumente. Dumnezeu, care a ocrotit necontenit în cursul veacurilor poporul Românilor, i-a dat bărbați cari ținând sus stindardul ideii naționale, au știut să ducă barca românismului prin toate vijeliile până la limanul dorit“.

Între acești bărbați dăruți neamului nostru de providență, cel chemat în primul loc să țină sus stindardul ideii naționale, în vârtejul războiului de întregire, a fost Regele Ferdinand, care a reușit să-l înalțe cu credință și statornicie nezdruincată făcând să se împlinească în viața neamului din nou cuvântul evlaviosului Neagoe Basarab: „Toată oastea caută la steag și până când stă steagul în războiu, nu se chiamă acel războiu biruit, măcar de are și năvală grea spre sine; ostașii toți caută steagul și se adună împrejurul lui“. Oricât de grea a fost năvala oștirilor dușmane cutropitoare, oricât de slab ajutorul prefinșilor aliați ruși, oricât de dureros și catastrofal exodul în Moldova, steagul întregirii naționale a stat neclintit în mâna Regelui Ferdinand și împrejurul lui s'au adunat, fizic sau spiritual, toți fiii poporului nostru, capabili să lupte cu brațul sau cu cuvântul, cu spada sau cu condeiul, pentru izbândirea dreptății.

BCU Cluj / Central University Library Cluj I. LUPAȘ

— Urmărea în numărul viitor —

Intrarea Americii în război

— Urmarea furtului cifrului german —

Președintele Wilson, simpatizând cu aliații de o parte, de alta pentru a da posibilitate de câștig industriei americane, a permis încă din 1914 uzinelor fabricarea de arme și armament și exportul acestui material de război spre Europa. Acest material ne fiind însă plătit cu bani gata, Franța, Anglia și Italia au ajuns, la un moment dat, să datoreze sume uriașe industriei americane, sume ce nu puteau fi recuperate decât în cazul unei victorii a aliaților.

În caz de învingere a părții adverse, Germania le-ar fi impus despăgubiri atât de mari, încât n'ar mai fi existat posibilitatea ca să se despăgubească și creditorii americani. De aci interesul imperios al marelui industrii americane ca să învingă Antanta, și prin urmare și interesul lui Wilson, președintele fiind un exponent politic al acestei industrii.

Senatul și poporul american era însă divizat, existând un curent puternic împotriva războiului, încât Wilson nu putea găsi în Senat majoritatea necesară pentru ratificarea unei eventuale declarații de război, decât față de motive foarte temeinice, de pildă o amenințare directă a siguranței statului. De aceea a întârziat atât de mult declarația de război americană, scufundarea *Lusitaniei* și alte încălcări ale Germaniei, deși au provocat mari agitații în țară, nu erau considerate ca lezând interesele cele mai vitale ale Statelor Unite.

Se căuta prin urmare un motiv mai serios și acest motiv a fost furnizat lui Wilson chiar de Germania.

În Ianuarie 1917, biroul de informații și spionaj englez, numit „Intelligence Service” a reușit să intercepteze și să descifreze o telegramă adresată, prin telegrafia fără fir, de către ministrul de externe Zimmermann ambasadorului german din Washington. Conținutul acestei telegrame era următorul:

„Avem intenția să inaugurăm la 1 Februarie războiul submarin ilimitat. Totuș vom face tot posibilul ca Statele Unite să păstreze și mai departe neutralitatea. Dacă nu reușim însă, facem Republicii mexicane următoarea propunere:

„Război comun și pace comună. Larg ajutor financiar din parte-ne și asigurarea că, la sfârșitul războiului Mexicul va recu-pera teritoriile pierdute: Texas, Nou-Mexic și Arizona. Vă însărcinăm să stabiliți dv. detaliile acestui aranjament. Veți înștiința, în cazul unui război cu Statele Unite, imediat pe președintele Carrenza, adăugând că președintele mexican ar putea să sugere, din proprie inițiativă, Japoniei să facă cauză comună cu noi și veți aminti că războiul submarin ilimitat va sili în scurt timp Englitera să ceară pace. (ss) Zimmermann“.

Textul telegramei descifrate a fost comunicat, în ziua de 23 Februarie, de lordul Balfour, ministru de externe, ambasadorului american la Londra, Page, care s'a grăbit să-l comunice la Washing-ton însoțindu-l de următoarele comentarii:

„Imediat ce guvernul englez a luat cunoștință de conținutul acestui important document, lordul Balfour s'a grăbit să mi-l predea. Mi-a comunicat în mod cu totul confidențial că descifrarea a fost posibilă prin faptul că guvernul englez a ajuns în posesiunea cifru-lui german. Acest fapt este un secret păstrat cu severitate de gu-vernul englez. Dacă el s'a hotărât totuși să mi-l comunice, a făcut-o din amicitie pentru Statele Unite, ne roagă însă să păstrăm cea mai desăvârșită discreție“.

Guvernul american, primind și luând cunoștință de conținutul documentului, ceru guvernului englez să-i facă dovada autenticității sale, remițându-i cifrul german, cerere care a fost însă respinsă, englezii temându-se că, comițându-se vre-o indiscreție, Germania ar putea să afle adevărul și să schimbe cifrul.

S'a recurs atunci la expedientul, să se dea atașatului militar american la Londra posibilitatea să descifreze personal telegrama lui Zimmermann. În acest scop s'a pus, în chiar localul în care era păstrat, cifrul la dispoziția atașatului, fără a i-se comunica textul traducerei efectuată de englezi, și rezultatul a fost o traducere iden-tică cu aceasta, prin urmare dovada irefutabilă că telegrama germană suna întocmai cum o prezentase Balfour ambasadorului Page.

Existând acum dovada că Germania uneltea contra siguranței Statelor Unite, încercând să constituie o ligă mexicano-germano-ja-poneză, cu scopul de a răpi teritoriile importante din patrimoniul Sta-telor Unite, Wilson se hotărî să dea publicității, cu consimțământul Angliei, textul telegramei, pentru a provoca agitație în țară, și să ceară Senatului ratificarea declarației de război, ceea ce a și obținut.

* * *

Intrarea Americii în război se datorește astfel faptului că unel-tirile Germaniei au putut fi descoperite, codul cifrat german căzând în mâna englezilor.

Acest lucru îl mărturisește ambasadorul Page, care spune în memoriile sale: „Nici scufundarea Californiei și Lusitaniei, nici războiul submarin n'ar fi putut hotărî Statele Unite să declare război Germa-

niei. Această hotărâre s'a luat abia în urma destăinurilor lordului Balfour“.

Așa stând lucrurile, meritul intrării Americii în război revine întreg iscusinței „Intelligence Service“-ului, cel mai bine organizat serviciu de spionaj și contra-spionaj din lume.

Curând după începutul războiului, acest serviciu își propusese să pue cu orice preț mâna pe cifrul german și, făcând investigațiuni în acest scop, află că un exemplar al cifrului se afla la comandatura germană din Bruxelles, unde funcționa ca radiofonist un oarecare Alexandru Szek, inginer, ungar de origine, însă născut în Anglia.

Acest Szek fiind un iscusit specialist în radiofonie știuse să câștige încrederea autorităților militare germane, ceea ce îndemnă pe reprezentanții biroului de spionaj englez să caute să-l ademenească, ca să le stea în ajutor.

Punându-l în legătură cu membrii asociației secrete „La libre Belgique“, aceștia au căutat să-l convingă, că are datoria să ajute patria sa adoptivă unde s'a născut și a crescut, și Szek, după o rezistență destul de îndelungată, se hotără să trădeze pe germani.

A fost în urmă primit în asociația secretă, dându-i-se ordin, după ce depusese jurământul solemn, să fure codul.

Acest ordin nu se putea însă executa, pentru că prețioasa carte, legată în plumb, nu se scotea din casa de fer decât pentru descifrare, și chiar dacă furtul ar fi fost posibil el n'ar fi folosit la nimic, pentru că Germania s'ar fi grăbit să schimbe cifrul.

Szek, fiind în fiecare noapte câteva ore de serviciu, găsi soluția să învețe pe de rost părți din cod și să le copieze pe ascuns, după ce se întorcea acasă. Pe această cale, în șapte luni, a reușit să-și termine lucrarea, tocmai în momentul când autoritățile germane, începând să-l bănuiască din cauza contactului său cu persoanele cunoscută ca suspecte, l-au arestat făcându-i o perchezitie domiciliară.

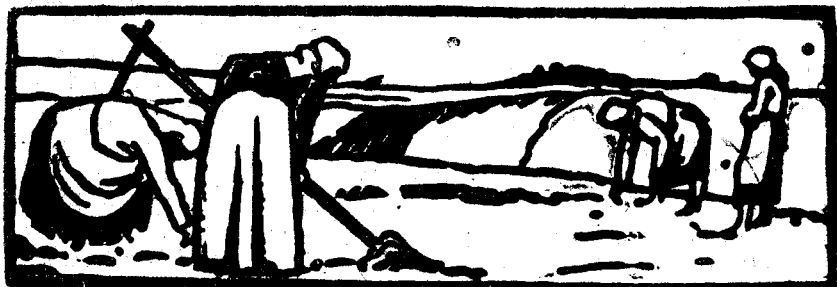
Perchezitia ne dând nici un rezultat, codul aflându-se deja în mâinile englezilor, Szek a fost liberat, însă licențiat din serviciu, ordonându-i-se să nu părăsească, sub pedeapsa morții, Bruxellesul.

Tocmai din cauza acestui ordin, ne simțindu-se în siguranță, și-a pregătit fuga în Olanda și, în noaptea de 14—15 August 1915, a și reușit să treacă granița.

Că a trecut granița se știe sigur. Nu se mai știe însă ce s'a întâmplat cu el, căci din acel moment Szek a dispărut fără urmă.

Codul însă, intrând în mâinile englezilor, fără ca Germania să bănuiască nimic, a fost mereu folosit de englezi, cari au știut să păstreze secretul, astfel că abia târziu după război au aflat germanii că li-se furase cifrul. Chiar descifrarea telegramei lui Zimmermann nu le-a dat de bănuț, crezând că descifrarea s'a făcut grație întâmplării și unui descifrător de seamă din „Intelligence Service“.

V. P. RÂMNICEANU

Probleme bănățene

— Evoluția socială a românilor în Banat și burghezia minoritară —

Lozinca „Bănătu-i fruncea“ își are originea sa în nașterea și dezvoltarea conștiinței naționale a românilor bănățeni.

Dacă acceptăm feza d-lui St. Zeletin, că sentimentul de solidaritate națională este răsunetul sufletesc al luptei de încheiere a burgheziilor naționale — deci al unui proces cu caracter economic — atunci se impune să cunoaștem în primul rând trecutul economic al Banatului.

Despre începuturile acestuia avem prea puține însemnări. Știm doar atât, că în veacurile XIII—XIV, românii din sud-ostul Banatului aveau organizație politică proprie, — așa numitele districte valahe — pe teritoriul cărora regii Ungariei nu aveau dreptul să doneze moșii și care au fost administrate după normele unui drept național, românesc. Privilegiile acestor districte, — deci inclusiv cele economice — au fost reînnoite în anul 1437 de regele Ladislau V. Ele s'au menținut deci dealungul veacurilor și grație lor, românii din sud-ostul Banatului nu au ajuns în contact cu administrația feudală maghiară și n'au fost iobagi.

Despre românii din restul Banatului știm și mai puțin. Pe vremea ocupațiunii turcești existau în orașele Lugoj și Caransebeș meseriași români; organizațiile lor pe bresle s'au menținut până în timpurile de față.

Pe șesul Banatului, administrat intermitent de unguri, exista iobăgie ca și în restul Ungariei.

După alungarea turcilor, în actualul județ Timiș-Torontal începe marea acțiune de colonizare, iar județele Caraș și Severin mai au de suferit de pe urma deselor incursiuni ale turcilor. În luptele ce s'au desfășurat, totdeauna românii au dus greul: îi prădau puterile turcești, dar nu-i cruțau nici austriacii. În nord-vestul și

centrul Banatului s'au instalat coloniștii germani, pe pământurile românilor sau între ele, după împrejurări, având concursul nelimitat al administrației austriace. În sud-vestul provinciei sunt aduși de către aceeași administrație, sârbii. În centrele miniere din județul Caraș și Severin, își face apariția industria minieră austriacă „cumpărând” cu forța și pe prețuri derizorii sute de mii de iugăre: păduri, pământ arabile și „Ueberland”-uri, adică terenuri declasate.

În această epocă — acum două sute și ceva de ani — începe lupta activă a românismului bănățean cu năvălitorii străini. Lupta cu arme inegale, între români pe deoparte și între nemți și sârbi, de alta, a durat mai bine de un veac, în cursul căruia bilanțul s'ar putea încheia cam în felul următor:

Industria minieră și metalurgică instalată în inima românismului bănățean a produs efectul pe care-l produce în general orice capital industrial la început, adică sărăcirea țărănimii române așezată pe teritoriul U.D.R., fără însă a trece la o doua treaptă, la absorbirea proletariatului în industrie, căci românii erau folosiți numai la munca cea mai grea și cea mai ordinară, oprindu-li-se accesul la munca mai rafinată, deși destoinicia nu le-a lipsit. Iată ce observă Griselini despre românii din acele vremuri: „Valahii din Banat sunt unica națiune care fără nici o deosebire se pricepe la orice fel de muncă. Ei lucrează la săparea canalurilor, la construirea clădirilor imperiale, — unde munca li se socotește ca robotă — apoi la minele de cărbuni, etc. . . Valahii din Banat imediat au învățat fabricarea sticlei și nu le lipsește istețimea și experiența întru exploatarea minereului. Ei se utilizează și la cultivarea orezului”. Iar Leonhard Böhm, vorbind despre morile construite de români afirmă, că ei sunt un „geniu mecanic”. Cu toate aceste calități ale lor, românilor nu li s'a permis să intre în industrie.

În punctele de contact cu masele de agricultori germani și sârbi, situația față de cei dintâi a rămas staționară, românii năzuindu-se să-și însușească, pe locuri cu mult succes, metodele de producție văzute la germani, iar față de sârbi dovedind o superioritate categorică. Populația sârbească a fost mereu rărită de expansiunea firească a românilor din județul Caraș, cari înaintau victorios, redobândind, cu multă sudoare, pământurile strămoșești răpite. Satele acestor harnici români, cele mai frumoase sate românești din Banat, au format cu încetul un lanț puternic până la Panciova, în fața Belgradului, dar ele astăzi, toate, se găsesc pe teritoriu iugoslav.

Românii din partea de răsărit a Banatului, trăind în condiții naturale mai grele, nu au putut progresa într'un ritm mai sprinten. Totuși, oieritul și horticultura au ajuns la un grad de dezvoltare remarcabil. Apoi, sprijinindu-se pe comunitatea de avere, gospodăriile grănicerilor, în primul rând casele lor, sunt și azi, mult superioare acelor ale românilor de pe teritoriul Recitei.

* * *

Prin anii 1840, dar mai ales dela 1870 încoace, își face apariția în Banat statul ungar, care în acel moment se găsea în plină ascensiune națională, grație unei burghezii din ce în ce mai viguroase.

În timp relativ scurt, nu mai mult de 50 ani, s'a construit fortăreața economică Timișoara, în mare parte datorită concursului burgheziei ovreriești și șvăbești, ambele complect asimilate și aseprite scopurilor urmărite de statul ungar, — mai bine zis burgheziei naționale maghiare. Dintre popoarele din Banat, numai românii au însemnat o forță adversă remarcabilă. Burghezia evreo-sârbo-șvabo-maghiară, îi încolțise însă din toate părțile, utilizând toate mijloacele economice posibile și bucurându-se de concursul unei birocrății foarte precise, pedante și conștiente de menirea ei (de aci iluzia despre perfecțiunea administrației ungurești, dealcum manifestată numai în mod sporadic, ca o rezonanță a unor acorduri din altă parte).

Masele țărănești române din nordul județului Severin au fost împetrijate cu coloniști unguri, trebuind să cedeze și din pământul propriu, pe lângă acela al statului, iar satele din sudul Banatului, pentru întâia oară, au început să cunoască penetrația comercianților evrei (până aci erau greci, de unde în această parte și astăzi, în limba poporului, grec este egal cu comerciant), prin intermediul, cărora clasa noastră țărănească înstărită din această parte a Banatului și zonele demarcaționale a fost invadată de mărfurile industriei evreo-maghiare.

„Recița“ a intrat tot mai mult în sfera de interese a administrației maghiare, servind'o cu tot devotamentul.

IOSIF NEMOIANU

Cronica politicei externe

— Situația din Polonia —

Cel mai de seamă bărbat politic al Poloniei este, fără îndoială, mareșalul Pilsudski. Activitatea sa de pe vremea Rusiei țariste, din timpul războiului și dela renașterea Poloniei încoace, a dovedit-o.

Din nefericire însă, Polonia fiind divizată în zeci de partide, mari și mici, reprezentând diferite curente, existând, prin industria ei foarte dezvoltată, un puternic partid socialist, trăind și un număr mare de minorități etnice, Mareșalul nu reușește să strângă în jurul său un partid destul de mare și puternic, care să-i dea posibilitatea să guverneze în înțelegere cu Parlamentul.

Mareșalul este însă, spre deosebire de Mussolini, partizan convins al participării națiunii la guvernarea țării. Ca fost socialist și revoluționar, care a suferit personal de pe urma prepotenței guvernamentale, dorește sincer poporului polon cele mai largi libertăți cetățenești și politice.

El s'a găsit astfel în dilema de a întrona dictatura, lipsindu-se de colaborarea Parlamentului și a poporului, ceea ce ar fi însemnat o renegare a trecutului său, sau să-și lase țara să fie guvernată de guverne parlamentare, pe care nu le credea și nu le știa, din experiența făcută în trecut, capabile să facă față situației grele în care se găsea Polonia după eliberarea ei.

Asemenea guverne au guvernat țara dela liberare și până în 1926, opt ani întregi*); și rezultatele au fost atari, că un om ca Mareșalul, nu putea să continue să stea deoparte, privind impasibil cum partidele, neînțelegându-se între ele, aci combătându-se cu înversurure, aci împăcându-se pentru a se certa din nou, duceau țara, încet dar sigur, spre dezastru.

*) În cei opt ani s'au schimbat 14 ministere.

Din această dilemă, Pilsudski a căutat să iasă printr'un compromis. În Mai 1926 printr'o lovitură de stat, a dat jos pe președintele republicii Woickowski, a răsturnat guvernul Wittos și a dizolvat Parlamentul, decretând noi alegeri, păstrând însă constituția intactă așa cum o votat primul Parlament polon.

Procedând astfel, a crezut că păstrându-i libertățile, poporul, dându-și seama de incapacitatea conducătorilor din trecut și de bunele sale intenții, îi va da majoritatea necesară, pentru a putea guvernarea în intimă colaborare și desăvârșită înțelegere cu Parlamentul.

Rezultatul alegerilor nu a fost însă cel așteptat, Parlamentul nou ales era aproape identic cu cel dizolvat, astfel că Mareșalul s'a văzut silit, nevroind să recurgă la o nouă lovitură de stat sau la o nouă dizolvare, să guverneze totuși, cu concursul necondiționat al armatei, însă fără acela al Parlamentului.

A dus-o astfel patru ani, în continuă harță cu Parlamentul. A făcut însă treabă, consolidând finanțele, stabilizând valuta, punând ordine în administrație, în justiție și în școală. Pretutindeni funcționarii lucrează, făcându-și conștiincios datoria, pentru că statul se îngrijește de soarta lor și pentru că știu că, la conducere se găsește un om, care nu iartă, cu niciun preț, pe cei abuzivi.

Mareșalul s'a îngrijit, apoi, în special de armată, făcând cele mai mari sacrificii pentru organizarea și înzestrarea ei cu material modern, ridicând-o astfel la rangul unui instrument de luptă de prima ordine.

A făcut aceste sacrificii în primul rând, de sigur, pentru că, față de permanenta amenințare din partea Rusiei bolșevice, Polonia are nevoie de-o armată puternică, în al doilea rând pentru că armata poloneză este creațiunea sa proprie și pentru că toată puterea sa se bazează pe această armată.

Fără armată n'ar fi putut să facă lovitură de stat, fără armată n'ar fi putut să se mențină la putere nicio zi, și cu concursul ei poate să facă orice vrea, căci acest concurs îl are întreg.

* * *

Pentru a rezuma pe scurt situația, se poate spune că avem deoparte pe Pilsudski alături de o seamă de intelectuali, susținuți de toată armata, de altă parte Parlamentul, ales de un corp electoral neposedând prin compunerea lui și prin gradul său cultură maturitatea politică necesară, pentru a judeca realitățile momentului.

Între aceste două forțe se dă o luptă continuă. În abia patru ani Parlamentul a răsturnat șapte cabinete devotate Mareșalului, care, la rândul lui, neținând seamă de indicațiile pe care i le dă Sejmul, întronează mereu guverne neparlamentare.

Guvernul de azi este și el unul dintre acestea. Colonelul Slawek, care îl prezidează, este un vechiu și devotat tovarăș al Mareșalului, unanim stimat pentru înaltele-i calități morale și mai ales pentru integritatea și intransigența sa tot atât de recunoscută, ca și aceia a iluștrului său prieten.

Totuși și acest guvern, când se va redeschide Parlamentul, va fi întâmpinat de majoritatea acestuia cu aceeași ostilitate, ca și cele șapte anterioare și, la prima ocazie, i-se va da un vot de blam.

Atunci? Pilsudski se va găsi din nou în dilema, să continue cu acest sistem până la expirarea termenului legal al actualelor Camere, sperând că din noi alegeri, producându-se un reviriment în popor, să iasă o majoritate care să-l urmeze, sau să dea o nouă lovitură de stat.

O lovitură de stat care să nu însemneze întronarea dictaturei, ci mult mai puțin. Decretând o constituție nouă, să restrângă dreptul de vot, acordându-l exclusiv aceluia care știu să se folosească de el.

După toate aparențele, intimitii și presa lui Pilsudski cer de mult schimbarea constituției în acest sens. Aceasta va fi, deci, soluția la care va recurge Mareșalul.

V. P. R.

Cronica politiceii interne

A vorbit Csicsó!

Scurta vacanță a Paștilor, binevenit prilej de reculegere sufletească pentru o țară crucificată de opotrivă de vameși și de farisei, a fost împestrițată de evenimente politice mărunte, din cuprinsul cărora se pot descifra, totuș, multe înțelesuri cu tâlc. După gravul conflict al guvernului cu căpeteniile armatei, și după brutalizarea mutilaților războiului pe străzile Capitalei, în mod firesc ar fi fost de așteptat o prăbușire definitivă a cărmuirii dlui Iuliu Maniu. Mulțumită unui neînțeles sprijin venit de sus, acest desnodământ inevitabil a fost amânat.

Cronicarul vieții noastre publice, în aceste zile de încordată așteptare, când zgomote surde anunță apropiate zguduiri, trebuie să se mulțumească a broda comentarii pe marginea unor fapte, în aparență neînsemnate: Apariția de necrezut a dlui Șt. Csicsó Pop în consiliul județean dela Arad și descinderea senzațională din aeroplan a lui Tiberiu Vornic, care a străbătut vămile văzduhului cu pașaport diplomatic ca să intre de dreptul la pușcărie... (S'ar părea, că în celula vorbărețului delicvent ar mai fi loc cel puțin pentru un complice.)

Am spicuit aceste două întâmplări, de mâna a doua, încercând să le înfățișăm în adevărata lor lumină, fiindcă socotim că ele ilustrează posibilitățile supreme de afirmare ale ocupanților național-tărăniști în ceea ce privește mai întâi apărarea ideii naționale, apoi aplicarea în practică a principiului onestității în politică.

Să începem cu evenimentul, care abia a fost înregistrat de presa noastră cotidiană, și care s'a bucurat de prea puține comentarii. Dl Șt. Csicsó-Pop, părintele gramaticii române și președintele cu greutate al Parlamentului din București, s'a grăbit să rezolve în felul său controversa asupra dreptului de folosință a limbii minoritare în fața forurilor noastre administrative, ținând discurs în ungurește

la ședința de constituire a consiliului județean din Arad. Fruntașul dela Chelmac și-a inchipuit, desigur, că atitudinea sa curtenitoare va fi apreciată cum se cuvine în tabăra minorităților, dar cuvintele limbii lui Arpad se desfăceau cu atâta voluptate de pe buzele sale, retorica sa răsunătoare se simțea atât de comodă în cadența accentului turanic, încât, în văzul tuturor, ca o fericire ce nu se mai poate ascunde, gestul de captare a bunăvoinței străine s'a transformat într'un deliciu sentimental, de multă vreme râvnit. Impunătoarea ființă a dlui Șt. Csicsó=Pop, ale cărei linii nu sunt, desigur, acele ale unui legionar roman, s'a văzut ca prin minune la largul ei, ca în ziua când a rostit dela înălțimea Camerei din Budapesta înduioșătoarea declarație de loialitate la adresa patriei sale maghiare...

Dacă trebuia încă o dovadă, că în cugetul acestor robi ai trecutului mai stăruiesc și acum fantomele înstrăinării de neam, — stigmatele blestemelor înclinări spre maghiarizare, — iată-o aci, elocventă, în fața dumneavoastră. Cum șocotiiți că se poate impune față de rămășițele favorizate ale stăpânirii de ieri o politică de afirmare a intereselor naționale, când cei dintâi cari o abandonează sunt cei mai înalți demnitari ai acestei țări nenorocite?

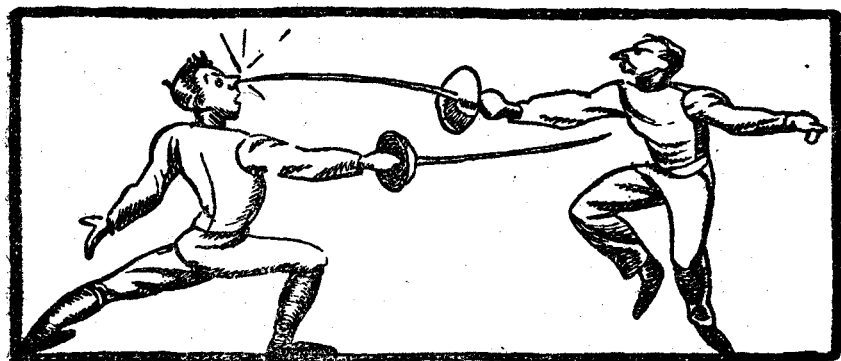
Vornicul pădurilor din Ardeal

Descinderea din aeroplan a lui Tiberiu Vornic n'a fost numai un capitol izolat dintr'o afacere judiciară cu multe peripeții. Acuzat că ar fi falsificat prețioasa iscălitură a dlui Aurel Dobrescu pe niște deciziuni de împrumut, — comercializate apoi cu ajutorul unei numeroase legiuni de samsari de păduri, — numitul Vornic național-țărănist se apără în chipul cel mai surprinzător: acuzând. El susține cu fârie, propunând să aducă probe destule, că rentabilele împrumuturi au fost făcute cu aprobarea dlui Aurel Dobrescu, și că produsul net al fericitelor tranzacțiuni era împărțit regulat între actualul director al Ardealului și omul său de încredere, în încăperea camreistrănsă, dar suficient de discretă a unui closet ministerial.

Nu ne îndoim, că mulțumită dorinței dlui Ion Mihalache (dela Domenii) de a face complectă lumină în această rău-mirositoare afacere, și cu ajutorul dlui Voicu Nișescu (dela Justiție) care îi voiește tot binele dlui Aurel Dobrescu, cercetările judecătoarei de instrucție vor merge până la capăt. După semnele de până acum, dl. Aurel Dobrescu are toate șansele să iasă complect compromis din acest scandal, chiar dacă nu se va dovedi mai mult decât indiscutabila ocrotire pe care a dat-o unui reputat traficant de influență, căruia, pe lângă toate, îi mai datora și parale!

Dacă furtunoasa carieră de demagog politic și bătaș electoral a dlui Aurel Dobrescu va lua astfel sfârșit, nu numai că nu va fi niciun păcat, dar se va realiza, spre mica noastră satisfacție, o proorocie pe care de mult ne-am îngăduit s'o lansăm în coloanele acestei reviste.

ALEXANDRU HODOȘ

GAZETA RIMATĂ

Necesități igienice

LUI MIRON COSTIN

*Te chem, cinstite cronicar,
Cu gând curat, cu glasul clar,
Din alte 'nmormântate vremuri
Să te ridici, să te cutremuri!
Să-ți vină sângele'n obraz
Privind pe Vornicii de azi,
Duși cur samsarii să împărțească
Intreaga țară românească.
Ei paloși n'au, dar fac comerț,
Și 'n loc de dijmă, ei cer șperț...
Ne-au năpădit, moșnege, hoșii:
Vin' de-ți admiră strănepoții!*

*De veacul tău cinstit departe,
Insemn și eu pe-a vremii carte,
Cât mai gândesc și mai sunt viu,
Multe isprăvi de-a-lui Maniu;
(Stăpânul țării-așa îl chiamă,
El pune legi și ne ia vamă!)*

In jurul lui s'au pripăşit
Toţi câţi în luptă au fugit,
Mişei şi laşi, şi proşti şi furi; —
Iar Logofăt peste păduri
L'au pus pe cel mai buclucaş,
Un bătauş din Făgăraş...

De-ai ştii şi ăsta ce-a mâncat!
C'un soi de Vornic s'a 'nhăit
Şi-au început în doi să'mpartă
Toţi codrii ării, de pe hartă.
Câştigu-l împărţeau discret,
Iţi cer iertare, 'ntr'un closet;
Ieşeau în urmă la lumină
Satisfăcuţi, cu burta plină...
Dar Logofătul hăbăuc
Era din fire cam uituc:
(Infailibil e doar Papa)
Uita mereu să tragă apa!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Aşa s'a întâmplat... Incât
Acum miroase cam urât.
(In vorbe mai puţin plăcute
Aş zice, să mă scuzi, că pute!)
Din Ciuc spre Cluj de faci un pas,
Se cade să te ții de nas,
Că astăzi ăştia, pentru țară,
Sunt o primejdie sanitară...
Dar, vezi cum creşte în Ardeal
O apă mare, val cu val,
Peste partidul lui Ghiulucă?
Şi n'o să-l spele, o să-l ducă!

PĂUNAŞUL CODRILOR

— Intreprinderi forestiere şi
instalaţii igienice —

ÎNSEMNĂRI

Cuvântul Generalului. — D. general Averescu, președintele partidului poporului, aflând, la Acqui, de nemernicia cu care guvernul vitreg de neam a maltratât pe invalizii de războiu, cari au luptat sub comanda marelui nostru ostaș, a adresat ziarului „Indreptarea”, următoarea telegramă:

— *Arățați luptătorilor și urmașilor celor căzuți sub comanda mea în războiul întregirii nemărginita mea indignare față de metodele hunice de a-și arăta recunoștința acei pentru cari am luptat, nu numai fără ajutorul, dar chiar și fără voia lor.*

GENERAL AVERESCU

Se apropie furtuna! — În vreme ce corpul nostru electoral, încă năucit de băutura stupefiantă cu care l'a îndopat demagogia, întârzie să reacționeze față de urgia nătlângă a unui guvern lipsit de orice simț al răspunderii, o vie mișcare de protestare își face loc printre conducătorii așezămintelor de temelie ale țării.

Cum era firesc, cele dintâi murmure de desaprobară s'au ridicat din rândurile armatei, care ar trebui în chip normal să se fiină departe de politică, dar care are totuș de apărât adevăruri organice, credințe înrădăcinate, câștiguri dobândite cu jertfe de sânge. Zădarnic îi dă d. Kalman Blumen-

feld lecții de constituționalism în *Adevărul*, amintindu-i că datoria ei se mărginește la paza hotarelor și că raporturile-i cu guvernul țării sunt prezidate de principiul disciplinei oarbe, fiindcă fierberea pornește din adâncul unei conștiințe rănite, iar simțământul de ostilitate nu s'a născut dintr'o rivalitate pătimase pentru dobândirea puterii. Cărnuirea d-lui Iuliu Maniu, născută din biciuirea celor mai confuze instincte ale mulțimii, a răscolit atâtea primejdii și s'a făcut vinovată de atâtea abdicări naționale, încât numai prostii și orbii mai pot să stea cu mâinile în sân. Gândiți-vă numai la propaganda comunistă din Basarabia, pe care actualii beneficiari ai guvernării o tolerează, și la pașnica manifestație a schilodiștilor din război, pe cari jandarmii îi loveșc cu patul puștii, — ca să pricepeți, că cea mai elementară demnitate a oștirii noastre a fost grav palmuită de niște oameni, cari au ajuns să stăpânească cu brutalitate o țară zămisliță din sacrificiile și riscurile altora.

În definitiv, trebuie înțeleasă și psihologia normală a disprețuiților supraviețuitori ai războiului, cari, după ce s'au aruncaț cu atât avânt în cercul de foc al morții cu privirile îndreptate spre Alba-Iulia, simț acum, după împlinirea unui deceniu dela

înfăptuirea unității naționale, cum clădirea ridicată pe oasele foștilor lor tovarăși de luptă pârâie din toate închieturile, pe urma guvernării neghioabe și lacome a fostului voluntar austriac de pe Isonzo... Ei văd cum se destramă pretutindeni realizările scump plătite ale ideii naționale și și spun, desigur, că România ar merita, astăzi, o altă soartă, un alt viitor și alți cărmuitori.

Armata țării nu s'a găsit niciodată pe aceeaș muche de baricadă cu aventurierii demagogiei. Inevitabila adversitate se va rezolva, deci, într'un fel. Cei mai timorați, cari au trecut în cariera lor publică pe dinaintea Curților marțiale, vorbesc cu șira spinării despre o apropiată dictatură militară. Noi zicem, că se mai găesc încă și alte soluții pentru a ieși din anarhia de astăzi.

Numai d. Iuliu Maniu, senin ca un mușenic al fondurilor secrete, își urmează ne-turburat drumul spre stâncile naufragiului său cert. Advocatul judecătoreșii de pace din Blaj crede în misiunea sa apostolică și întreg pământul dacă s'ar prăbuși în jurul său, ar continua să suradă, să fie sigur de situație și să dea asigurări tuturor... Se poate pertracta, oare, cu cutremurul ?

D. Octavian Goga vorbea cândva, în sens metaforic, despre măgarii cari pasc fără grije la poalele Vezuviului. Ni se pare, că metafora a redevenit de actualitate...

Sensibilitate toxică. — Opinia noastră publică suferă de un cusur ciudat. Are o capacitate de indignare atât de redusă, încât uită de cele mai multe ori să aplice cuvântul sancțiune celor pe cari ea însăși îi pecetluiește pe frunte cu stigmatul protestării sale. Poporului nostru i se găsise cândva o caracterizare: Românul ține minte. Vorba și-a pierdut valoarea ei documentară. Românul, ori nu mai înregistrează ofensele ce i se aduc, ori se grăbește să le uite cu o generozitate, care grozav începe să semene a slăbiciune.

Iată, actualul guvern de ocupație al d-lui

Iuliu Maniu, care a așezat asupra țării insuportabila dictatură a proștilor cu voturi multe, s'a făcut vinovat de atâtea acte de sfidare a demnității naționale, încât, în oricare alt colț al Europei ar fi fost de mult gonit cu pietre. Priviți numai două imagini izolate din interminabila frescă a rușinii: Invalizii din război stâlciți în bătaie pe aceeaș cale a Victoriei, care i-a văzut întorși cu glorie din luptă — și pe d-l Șt. Csicsó-Pop, președintele Camerei române, vorbind ungrește în ședința de deschidere a consiliului județean dela Arad...

Brutalizarea invalizilor a produs, ce-i drept, un adevărat val de indignare. Timp de patruzeci și opt de ore (aproape un record!) gazetele au fost pline de protestări tipărite cu litere grase, iar opinia publică a dat drumul apostrofelor sale tăioase la adresa d-lor Maniu & Vaida, cari, ca foști slujitori credincioși ai Habsburgilor, ordonaseră asaltul cu tulumbele de apă împotriva muștilor din război de liberare al Ardealului, — dar totul a fost ca un foc de paie. Azi numai vorbește nimeni de ticăloșia dela 11 Aprilie. Lucrurile au reintrat în făgașul banalității, abia dacă se mai înregistrează la gazetă că unul din invalizii maltratați a murit. Ofensa s'a și iertat... D-l Iuliu Maniu s'a pripomit cu aceeaș seninătate sfidătoare la cărmă, iar d. Alex. Vaida continuă să păzească ordinea cu pompierii eroi...

Cât privește ieșirea dela Arad a dlui Șt. Csicsó-Pop, aproape că nu s'a înregistrat. Președintele Camerei române vorbește în ungrește în fața reprezentanților aleși ai unui județ cu majoritate românească, și nimeni n'are nimic de zis. Închepulți-vă, prin absurd, că Irenul Raymond Poincaré ar ține cuvântare pe nemțește într'o ședință solemnă la primăria din Strassbourg. Ce primire l'ar aștepta la întoarcere, în Paris ?

N'avem dreptate să vorbim despre sensibilitate toxică a opiniei noastre publice, care trece cu vederea peste asemenea aberații, fără să le aplice vreo sancțiune ?

Congresul „Astrei“. — Congresul „Astrei“ la Sibiu s'a desfășurat într-o atmosferă prielnică de discuții obiective, cu participarea unui însemnat număr de reprezentanți ai diferitelor instituții culturale din țară.

S'ar părea, că a fost nevoie cu adevărat de această mobilizare a unor intenții bune, pentru a determina o precizare definitivă a scopurilor urmărite de vechia „Asociațiune“ transilvană și, mai ales, pentru a găsi mijloacele necesare de a realiza un program dispus să îmbrățișeze un teren cât mai larg de activitate. Cele trei zile de lucrări conștiințioase, epuizând o amplă ordine de zi de 36 puncte, au dovedit cu prisosință, nu numai că „Astra“ își cunoaște limpede țelurile sale, dar năzuiește să realizeze chiar mai mult decât, în chip firesc, i s'ar putea cere. Pe lângă răspândirea culturii în păturile populare și propaganda stăruitoare și metodică pentru întărirea unității sufletești în România, „Astra“ își propune să se ocupe cu sportul, cu operația, cu agricultura, cu radiofonia, dovedind o dorință de acțiune, care îi face deplină cinste.

Dar, vastele sale proiecte nu se vor putea îndeplini, din păcate, decât în măsura mijloacelor sale financiare. De aceea, cel mai important punct al desbaterilor a fost, fără îndoială, acela al raporturilor „Asociațiunii“ cu statul. S'a spus destul de lămurit, că actualul guvern, atât de darnic față de unii paraziți ai așa zisei educații populare, a retras „Astrei“ aproape toate subvențiile, pe care acest așezământ cultural cu trecut istoric le avusese dela guvernele anterioare.

S'a pus și întrebarea: „Asociațiunea“ trebuie să aștepte totul dela stat? N'ar fi mai demu să trăiască și să înflorească din propriile sale puteri, cași pe vremea trecutului regim maghiar?

Însăș această comparație vă arată unde am ajuns. Se înțelege, că orice societate culturală se cuvine să se întemeieze pe sacrificiile consimțite benevol de membrii

ei... Dar, când în bugetul statului sunt înscrise sume importante în scopuri culturale, și când fonduri respectabile se împart sub această etichetă, nu-i oare un lucru normal, ca să-și afirme drepturile lor la sprijinul statului organizațiile cu garanții de seriozitate, cari și-au dovedit frâncicia lor de viață și au adus totdeauna serviciu prețioase cauzei naționale?

Acesta e cazul „Asociațiunii“ dela Sibiu. Cât privește organizația sa, scrupulele arătate în recentul congres sunt cea mai bună dovadă, că conducătorii ei actuali nu se mulțumesc cu laurii trecutului, ci caută noi metode de a stărni interesul societății românești pentru o problemă de viață a poporului nostru smuls din întunericul robiei milenare.

Se trezește lumea din beția demagogiei. — Revista noastră a luptat fără praget în slujba adevărului, arătând ani de-a rândul întreagă falșitatea propagandei demășate susținute de Iuliu Maniu, Alexandru Vaida și toți sutașii lor înștrăinați sufletește de obârșia neamului românesc. Dacă noi, ca luptători cu încredere deplină în biruința adevărului, am avut adeseori ocazie să constatăm, că opinia publică a țării își pleacă mai bucuros atențiunea spre minciună, decât spre adevăr, încurajând curentul demagogiei fără scrupul, în schimb evenimente politice recente s'au însărcinat a ne da o satisfacție neașteptată arătând lumii întregi, de ce sunt capabili adversarii noștri politici și contribuind prin aceasta la trezirea populației din beția demagogiei, de care a fost amețită timp de zece ani.

În deosebi brutalizarea invalizilor și văduvelor de războiu în ziua de 11 Aprilie, precum și a studenților români în ziua următoare, a trezit populația Capitalei din buimăceală, făcând-o să înțeleagă, că are și ea o parte de vină dacă dd. Maniu, Vaida și Voicu Nițescu au fost sălțați fără nici un merit în situația în care se găsesc astăzi și de unde își permit a izbi cu răutatea și nepriceperea lor în mucenicii, nea-

mului și în luptătorii de mâine. Sub acest raport e semnificativă spovedania sinceră, pe care o face un ziar din Capitală scriind într'un articol intitulat *Psihologia obiectivă*: „Nu au înțeles acești trei domni ce rușinoasă nebulie este de a năpusti soldați români asupra invalizilor români și a lovi cu polițiștii români studențimea românească. Și nici nu puteau să înțeleagă! Obiectiv judecați nu e vina lor. Vina este a noastră a tuturor, cari în *patriotica noastră orbire* i-am adunat de prin sanatoriile dela Karlsbad, de prin judecătorii de pace dela Blaj și de prin traficile pseudovăduvelor de războiu dela Brașov, pentru a-i cocoța în scaunele, din cari odinioară cărmuiau această țară un Cogălniceanu, un Ion Brătianu, un Niculae Filipescu și un Take Ionescu! E vina noastră a tuturor, cari am nesocotit străvechia zicătoare: „Ferește-ne Doamne de slugi, când au ajuns stăpâni!“

Dacă spovedania aceasta e sinceră — și n'avem nici un motiv a ne îndoi de sinceritatea ei — constituie un semn îmbucurător de trezire a opiniei publice și o promisiune de apropiată îndreptare a greșelii, în care a căzut când s'a lăsat prinsă în mreșile demagogilor din ceata lui Ghiulucă Bădăcianeanul.

O cugetare politică dela Bădăcini. — În *leiborganul* clujan al partidului guvernamental, șeful voinicilor Ghiulucă și-a permis să publice de sărbătorile Paștilor un articolăș de 20 de rânduri, în care pe lângă alte vorbe răsuflate și orfane de orice trăsărire de talent, găsim această perlă de cugetare filosofică - juridică - politică - morală înveșmântată într'o frază casiană: „Suferinșele Golgoței (?) pe care au urcat-o (?) în trecut martirii neamului, inspirați de pildele mari (?) ale creștinismului, nu pot intimida (?) luptătorii de azi pentru dreptatea desăvârșită (?), care se va instăpâni (?) prin puterea nașunii (?) și prin justiția socială (?)“ *Hodofon-tronc!* Recomandăm această perlă pentru o eventuală ediție de lux a *Calendarului voinicilor*.

Bugetul armatei maghiare. — Comisiunea de finanțe a Camerei maghiare a aprobat bugetul ministerului Apărării naționale, ridicându-se la suma de 101.050.880 pengö (aproximativ 3 miliarde lei) cu o scădere de 5.754,280 pengö față de bugetul anului trecut.

Di Gömbös, ministrul Apărării naționale, a pronunțat cu această ocazie un discurs, afirmând că va inaugura o eră nouă pentru armată, cu întinerirea cadrelor, care vor trebui să fie exclusiv ungurești. Politica lui Gömbös este să dea apărării naționale maximum de extensiune în limitele trasate de tratatul dela Trianon, având în același timp intenția să reducă pe cât posibil bugetul armatei maghiare, aplicându-i metode noi de raționalizare.

Di Gömbös a explicat apoi înaintarea sa rapidă dela căpitan în rezervă la general. Motivele cari au făcut această avansare necesară trebuiesc căutate, spune ministrul, în faptul, că n'ar fi natural ca ministrul Apărării naționale să ocupe în armată un rang inferior celorlalți ofițeri superiori ai acestei armate, și că ar fi straniu ca să nu i-se dea aceleași onoruri care sunt acordate celorlalți demnitari militari. S'a ridicat apoi contra numărului mare de ofițeri pensionați trăind în străinătate. Statul maghiar a recunoscut după războiu prea multor ofițeri calitatea de cetățeni maghiari, acordându-le pensii. Astfel numai în Austria statul maghiar varsă anual aproape trei milioane de pengö pentru ofițerii pensionați locuind acolo.

— Acești ofițeri, declară categoric Gömbös, trăiesc în mentalitatea vechei armate austriece, mentalitate care nu ne este simpatică.

În proiectul de reorganizare a armatei se mai preconizează construirea de locuințe pentru ofițeri în interiorul cazarmilor și limitarea căsătoriei ofițerilor. A negat apoi că ar avea intenția să militarizeze corpul inspectorilor de poliție, cum a fost acuzat de curând de un ziar socialist. Armata are altă misiune decât poliția și ministrul de-

clară terminând, că nu va permite nici când amestecul politicii în armată, care aparține națiunii întregi.

Pedepsirea alarmiștilor. — Ziarul *Vii-torul* publică în original ordonanța — o capodoperă — a primarului din comuna Cornetu, județul Ilfov, care glăsuiește, vorbă cu vorbă, astfel:

„Se aduce la cunoștința locuitorilor din acest sat că dl ministru D. R. Ioanișescu nu a demisionat și își menține postul cel ocupa. Cei cari vor mai lansa alte svornuri vor fi dați judecăței ca instigatori contra ordinii de stat.

Membrii comisiunii interimare sunt însărcinați cu executarea prezentei și semnarea instigativilor.”

Va să zică, alarmiștii vor fi pedepsiți fără milă, fiindcă lege împotriva lor, acum, există. Dar pe bună dreptate, fiindcă într'adevăr, demisia dlui D. R. Ioanișescu, ținută în secret la sate, a fost o mare nenorocire națională, de care nu trebuie să se vorbească... Din păcate, însă, dacă țărani din Cornetu nu știu, străinătatea a aflat, și tare ne este teamă, că de-acum încolo creditul României va fi iremediabil compromis.

Nu umblați cu paleative, băgați-l din nou în guvern pe d. D. R. Ioanișescu, dacă voiți să mântuiți țara de un dezastru sigur!

Cuvântul Poporului, foaia săptămânală dela Sibiu, a apărut în număr special de Paști, cu 12 pagini, publicând o sumă de articole remarcabile prin nota de sinceritate și optimism viguros. Prof. N. Colan scriind despre *Bucuria învierii* încheie așa: *Christos ne va izbăvi și din durerea, prin care trece Țara sub biciul vrăjmașilor ei inconștienți. Țara va străluci, trezită și ea în cu-*

rând la nouă viață, iar conducătorii ei de azi se vor cufunda în același întunec al modicrității nebagate în seamă, din care au ieșit. D. I. Lupaș examinând chestiunea, dacă mai poate exista între Regentă și actualul guvern *Deplină armonie?* — înfașează mai multe fapte politice recente, din care rezultă că armonia între factorul permanent, Coroana; și între cel trecător, guvernul, fiind zdruncinată, acesta din urmă are datorica „să redea țării puțința de normalizare și Regentei libertatea necesară” spre a-și putea îndeplini misiunea, ce i-a fost încredințată din partea Regelui Ferdinand. Căci „oricine caută a o subordona, ca pe o simplă anexă decorativă, scopurilor meschine de partid, întunecă prestigiul Coroanei și primejduiește echilibrul normal dintre factorii constituționali ai țării”. D. dr. T. B. Bujor scrie cuvinte însufleșite despre *Ideia națională*, iar d. S. Căndea analizând *Manifestul d-lui general Averescu*, scoate la iveală importanța acestui act politic, pe care-l consideră cu drept cuvânt „inceputul unui viitor mai bun pentru neamul și pentru țara noastră”. Frumoase și simțite cuvinte a scris d. I. U. Soricu despre câteva figuri de mare din istoria și poezia românească. Iar d. dr. Nicolae Petra în articolul intitulat *Funcționar cu plată de lux în județul Sibiului* arată că delegația acestui județ a prevăzut în proiectul de buget pe 1930 nici mai mult nici mai puțin decât o leafă anuală de 853.000 lei pe seama voinicescului său președinte. Încă o dovadă, că voinicii d-lui Maniu au inaugurat era economiilor bugetare și a cruțării banului public.

Cu astfel de contribuții valoroase, de interes atât local, cât și general, foaia sibiiană *Cuvântul Poporului* merită toată atențiunea din partea publicului cititor și o răspândire cât mai largă.